



Lausunto

16.2.2024

VN/2382/2024
VN/2382/2024-VM-5

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto yliopistojen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetusaluonnoksista

Opetus- ja kulttuuriministeriön on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä. Asetusehdotukset perustuvat laajapohjaisen korkeakoulujen rahoituksen ja ohjauksen uudistamista valmistelleen OKM:n työryhmän ehdotukseen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen uusiksi rahoitusmalleiksi vuodesta 2025 alkaen ja niitä koskeviksi säädöksiksi.

Asetusaluonnoksissa esitetty uusi yliopistojen rahoitusmalli vastaisi pääosin nykyistä rahoitusmallia, mutta asetukseen ehdotetaan pääministeri Orpon hallitusohjelman keskeisten korkeakoulu- ja tiedepoliittisten tavoitteiden edistämiseen kytkeytyviä välttämättömiä muutoksia. Yliopistojen autonomiaa vahvistettaisiin luopumalla nykyisestä strategiarahoitukseen kuuluvasta valtakunnallisesta ohjelmarahoituksesta.

Asetusmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025. Muutoksia sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä valtion rahoitusta vuodelle 2025. Yliopistojen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin, jolla on tarkoitus turvata yliopistoja liian suurilta muutoksilta.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Valtiovarainministeriö toteaa, että asetusaluonnokset vastaavat pääministeri Orpon hallitusohjelman linjauksia. Hallitusohjelman mukaan korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä pyritään nostamaan mahdollisimman lähelle 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Koulutustason nostamiseksi korkeakoulutusta on suunnattava aiempaa voimakkaammin ensimmäistä tutkintoa suorittaville. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että korkeakoulujen rahoitusmallia arvioidaan niiltä osin kuin muutoksilla voidaan parantaa korkeakoulujen kannustimia varmistaa, että opiskelijat valmistuvat tavoiteajassa.

Valtiovarainministeriö kannattaa valtioneuvoston yliopistoasetukseen ehdotettuja muutoksia. Koulutusasteen nostamisen näkökulmasta erityisen merkittävä muutos asetusaluonnoksessa on koulutuksen rahoitusosuuteen (6 §) lisättävä uusi tekijä. Luonnoksessa esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan tämä kannustaa yliopistoja suuntaamaan aloituspaikkoja ensikertalaisille nykyistä enemmän.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan OKM:n asetukseen yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereihin esitettävät muutokset tukevat hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista. Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoimiin esitetään muutoksia. Tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin jatkossa kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5) ja toista saman tasoista tutkintoa painotettaisiin kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Jatkossa olisi tarkoituksenmukaista seurata, miten toista saman tasoista tutkintoa suorittavien määrä kehittyi, ja arvioida tulisiko toisen saman tasoisen tutkinnon painokerrointa laskea edelleen.

Lisäksi valtiovarainministeriö katsoo, että jatkossa voitaisiin harkita koulutustason nostamista tukevia lisämuutoksia koulutuksen laskentakriteereihin ja painoarvoihin. Luonnoksen mukaan yliopistossa suoritettujen alempien korkeakoulututkintojen lukumäärän painoarvo säilyisi 11 prosentissa. Jatkossa on syytä pohtia, tulisiko alempien korkeakoulututkintojen painoarvo nostaa lähemmäs ylempien tutkintojen painoa. Koulutustason nostamisen kannalta olisi tarkoituksenmukaista painottaa alempia korkeakoulututkintoja nykyistä enemmän. Lisäksi voitaisiin harkita, onko syytä nostaa työllistymisen painoarvoa, jotta työmarkkinoiden kysyntä ja sen muutokset huomioitaisiin rahoitusmallissa nykyistä paremmin.

Tutkimuksen rahoitusosuuden osalta luonnoksessa esitetään, että tohtorin tutkintojen lukumäärää koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 9 prosenttiin (nykyisin 8 %) ja tohtorin tutkintoja koskevasta rahoitusrajasta luovuttaisiin. Valtiovarainministeriön katsoo, että jatkossa voitaisiin harkita, että yliopistojen rahoitukseen vaikuttaisi valmistuneiden tohtoreiden määrän lisäksi myös tohtoreiden työllistyminen Suomeen.

Valtiovarainministeriö kannattaa tutkimuksen rahoitusosuuden muutoksia, joilla kannustetaan yliopistoja lisäämään ulkopuolisen tutkimusrahoituksen hakemista. Luonnoksen mukaan kansainvälistä kilpailtua tutkimusrahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 7 prosenttiin (nykyisin 6 %). Samoin kotimaista ja kansainvälistä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta ja muuta kotimaista tutkimusrahoitusta (Suomen Akatemia, Business Finland) koskevan kriteerin painoarvo nostettaisiin 7 prosenttiin (nykyisin 6 %). Lisäksi kotimaisilta ja kansainvälisiltä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta painotettaisiin kertoimella 1,2.

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Neuvotteleva virkamies

Sanna Nieminen

Jakelu OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiedoksi OKM KTPO Strategisen ohjauksen vastuualue, Tomi Halonen
OKM KTPO Strategisen ohjauksen vastuualue, Jorma Karhu
OKM KTPO Strategisen ohjauksen vastuualue, Laura Hansen

VN/2382/2024-VM-5

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: